

Lesbrief KLeuR+

DADODANS | Gaia Gonnelli

Inhoudsopgave

Inleiding	3
De voorstelling – KleuR+	4
Even voorstellen	6
Voor de voorstelling	8
Op de dag van de voorstelling	12
Na de voorstelling	13
Credits van KleuR+	15

Inleiding

Beste leerkracht,

Leuk dat je binnenkort samen met je klas komt kijken naar de voorstelling KLeuR+ van Dadodans. Voor je ligt de lesbrief met allerlei informatie over Dadodans, de voorstelling en een aantal suggesties voor lesopdrachten. Uit ervaring weten we dat het waardevol is voor de kinderen om zowel van tevoren als na afloop van het voorstellingsbezoek aandacht te besteden aan de voorstelling. Daarom adviseren wij om opdracht 1 tot en met 3 voorafgaand aan de voorstelling uit te voeren en opdracht 4 en 5 na afloop van de voorstelling. In deze lesbrief staan handvatten en suggesties om je les in te vullen, maar kijk vooral naar wat jou aanspreekt en wat bruikbaar is voor de les die je wilt gaan geven. Als jij er enthousiast van wordt, dan straalt dat zelf ook uit en is de kans nog groter dat de kinderen dat ook worden. Verder vind je via deze link <https://www.dadodans.nl/educatie/> de muziek die je bij de opdrachten kunt gebruiken. We wensen jullie heel veel plezier, verwondering, verbeelding en inspiratie!

Hartelijke groet en tot snel,

Dadodans team

De voorstelling – KleuR+

Spetterende dans door een kleurrijke wereld

Een danseres sluipt, rolt en draait over een papieren vloer. Ze laat sporen van verf achter in rood, blauw, geel en groen. Langzaamaan ontstaat er een kleurrijk schilderij, niet alleen gemaakt met kwasten of handen en vingers, maar met het hele lichaam.

KLeuR+ is een dansvoorstelling voor iedereen vanaf 2 jaar, language no problem!

Praktische informatie

Leeftijd	2 tot 6 jaar
Duur	Ongeveer 40 minuten
Activiteit	Luisteren, kijken en beleven

Wij verzoeken u om voor het betreden van de zaal alle mobiele telefoons uit te schakelen om zonder afleiding de voorstelling op en top te beleven. Aan het eind van de voorstelling worden de leerlingen uitgenodigd om rondom de speelvloer te lopen zodat ze het gecreëerde schilderij van dichtbij kunnen bewonderen. Wij zullen kleine vloerkleedjes naast het speelvlak neerleggen waar de kinderen voor het verlaten van de zaal hun schoenen op kunnen afvegen zodat de eventuele restjes verf niet door het gebouw verspreid worden.

Voor een korte impressie van de voorstelling kun je de trailer bekijken via onderstaande link: <https://www.dadodans.nl/kleur-2>

Thema

Is dansen hetzelfde als tekenen in de lucht? Ja! Als je danst laat elke beweging denkbeeldige sporen achter in de ruimte zoals punten, lijnen en cirkels. In KLeuR+ beweegt en verft de danseres tegelijkertijd, zo worden de denkbeeldige sporen die de bewegingen achterlaten zichtbaar.

Inspiratie

KLeuR+ is geïnspireerd door de manier van schilderen van de beroemde kunstschilder Jackson Pollock (1912 – 1956). Pollock was de vertegenwoordiger van de kunststroming het abstract expressionisme en staat bekend om zijn '*action painting*'. Dit is een manier van werken waarbij Pollock de focus legt op de wijze waarop de kleur op het schilderij wordt aangebracht, in plaats van op het resultaat. Pollock creëerde zijn schilderijen op een fysieke manier waar hij bij voorkeur zijn handen of stokjes voor gebruikte in plaats van kwasten. Hij legde zijn canvas graag op de vloer zodat hij er gemakkelijk omheen kon lopen en de verf van verschillende kanten op het schilderij kon aanbrengen.

Dit proces zie je ook in KLeuR+ alleen wordt in de voorstelling niet alleen met handen of vingers geleverd, maar wordt het schilderij gecreëerd met het hele lichaam.

Een voorstelling zonder woorden

KLeuR+ is een dansvoorstelling waarbij dansen en schilderen gecombineerd wordt, twee disciplines waarvan de kunstenaars verhalen vertellen zonder dat zij daar woorden voor gebruiken. Dansers vertellen het verhaal namelijk met hun lichaam en schilders met beelden en kleuren. In KLeuR+ gebruikt de danseres zowel haar lichaam als vormen en kleuren om haar verhaal over te brengen. Daarbij ontstaat er voor het publiek veel ruimte voor verbeelding en interpretatie. Zonder woorden is er eigenlijk niet één manier om de voorstelling te beleven, wat betekent dat je het verhaal niet goed of fout begrepen kun hebben. Iedereen is vrij om de voorstelling op zijn eigen manier te beleven en te interpreteren!

Even voorstellen

Dadodans creëert intieme en prikkelende multidisciplinaire dansvoorstellingen voor kinderen (2 tot 9 jaar) en hun ouders/begeleiders. Choreograaf Gaia Gonnelli gebruikt dans, muziek, geluiden en materialen om vorm te geven aan een verbeeldingswereld die kinderen aanspreekt. Haar beeldende voorstellingen prikkelen alle zintuigen en de verbeelding van haar publiek.

Gaia Gonnelli is danseres, dansmaker en dansdocent. In 2014 richtte Gaia haar eigen stichting Dadodans op en choreografeert sindsdien voor haar eigen stichting, zo ook voor de voorstelling KLeuR+. Gaia komt oorspronkelijk uit Italië en is naar Nederland verhuisd om voorstellingen te maken. Ondertussen spreekt Gaia Nederlands, maar Italiaans zal altijd haar moedertaal blijven.

Candela Murillo is geboren in Spanje en danst in verschillende stijlen op vele plekken in de wereld. Ze is niet alleen een erg veelzijdige danseres, maar blinkt ook uit in haar andere passie: beeldende kunst. Net als in de voorstelling KLeuR+ zoekt Candela in haar vrije tijd naar een mogelijkheid om de twee kunstvormen te kunnen combineren.

Wiebe Gotink is de componist van de muziek van KLeuR+ en heeft speciaal voor deze voorstelling de muziek gecomponeerd. Dat betekent dat Wiebe samen met Gaia zoekt naar de muziek of klanken die precies bij de bewegingen in de voorstelling passen. Hij gebruikt hier niet alleen mooie muziek voor maar ook allerlei gekke en bijzondere geluiden. Zo versterkt hij de sfeer van de scenes in de voorstelling. Wist je dat dit ook zo werkt in films waar geluiden en muziek de scenes spannender of vrolijker kunnen maken?

Tessa Verbei is de scenograaf van de voorstelling wat betekent dat zij het decor van KLeuR+ heeft bedacht. Nog voordat de repetities begonnen hebben Gaia, Candela en Tessa samen gefantaseerd over hoe de voorstelling eruit zou moeten zien. Ze hebben nagedacht over waar de verf verstopt zou kunnen zijn en gefantaseerd over wat voor manieren er zijn om mooie lijnen en vormen op het papier te krijgen zonder kwasten of het lichaam te gebruiken. Na het fantaseren heeft Tessa een aantal verschillende tekeningen gemaakt met ideeën voor het decor. Op basis van die tekeningen hebben Gaia en Tessa samen besloten om met zilveren ballen te werken om de verf in te verstoppen. Tessa heeft de ballen gemaakt en wist je dat het nog best een gepuzzel was om van een bal een bakje voor verf te maken?

Mocht je het vocabulaire van de kinderen willen vergroten, leer ze dan onderstaande termen:

- Choreograaf: de maker en bedenker van een voorstelling
- Choreografie: de gemaakte dans
- Decor: het decor vormt het toneelbeeld waarin gedanst wordt, dus alle spullen die op het toneel staan. Als de spullen ook gebruikt worden door de dansers noem je deze attributen of rekwisieten.
- Componist: de bedenker van de muziek en geluiden in een voorstelling.
- Scenograaf: de bedenker van het decor van de voorstelling.
- Repeteren: het oefenen van de voorstelling.

Voor de voorstelling

Beeldtaal: een verhaal zonder woorden

Verhalen kennen we allemaal. Een verhaaltje voor het slapen gaan, het verhaal dat verteld wordt in een film, in een voorstelling, een boek of een verhaal dat je zelf verzint. Wist je dat je zelfs zonder woorden een verhaal kunt vertellen?

Via de volgende opdrachten kun je de kinderen voorbereiden op het zien van een non-verbale voorstelling door vooraf met hen in gesprek te gaan over beeldtaal en lichaamstaal.

Opdracht 1 – verhalen bij plaatjes

Werkvorm	Onderwijsleergesprek
Activiteit	Observeren, luisteren, vrij associëren
Waar	In de klas
Nodig	Prentenboek zonder tekst
Duur	10 minuten

Kies een aantal plaatjes uit een prentenboek en laat de kinderen benoemen wat zij in de plaatjes zien. Probeer de verbeelding van de kinderen te stimuleren door ze vrij te laten associëren over wat het verhaal kan zijn wat met de plaatjes verteld wordt. Probeer af en toe eens door te vragen over de dingen die de kinderen noemen, bijvoorbeeld: hoe voelt 'het personage' zich, en wat is haar lievelingskleur of wat heeft zij gegeten?

Elk antwoord dat er gegeven wordt is waardevol, er is geen goed of fout. Het kan zo maar gebeuren dat ieder kind iets anders ziet in de plaatjes en daar zijn eigen verhaal bij bedenkt. Door samen naar het verhaal van de andere kinderen te luisteren en je in te leven in de gedachten van een ander, bevordert je het empathische vermogen.

Opdracht 2 – fantaseren met een schilderij

Werkvorm	Onderwijsleergesprek
Activiteit	Observeren, vrij associëren
Waar	In de klas
Nodig	Schilderijen (in dit document of vergroot op een projectiescherm)
Duur	15 minuten

Met deze oefening daag je de verbeelding van de kinderen nog iets meer uit dan bij de vorige opdracht. Ook zonder het zien van direct herkenbare plaatjes kunnen de kinderen vrij associëren en hun fantasie op de loop laten. Op de volgende bladzijden staan een aantal schilderijen waarover je met de kinderen in gesprek kunt gaan. Wat zien de kinderen als ze naar het schilderij kijken?

Ook in deze oefening is het belangrijk om te trainen dat elk antwoord waardevol is. Tijdens het kijken naar beelden zonder woorden kan en mag iedereen haar eigen verhaal bedenken. Het doel is om samen zo veel mogelijk mogelijkheden te bedenken. Dit divergent denken is een waardevolle competentie voor kinderen waarin zij hun fantasie op de proef leren stellen. Kunnen jullie naar aanleiding van de schilderijen samen een of meerdere verhalen bedenken?

Vragen die richting kunnen geven aan het gesprek

Laat de kinderen eerst zelf met ideeën te komen en help hen daarna door de vragen te illustreren met voorbeelden of door suggestieve vragen te stellen.

- Welke vormen of kleuren zie je? Wat voor gevoel krijg bij deze kleur?
 - [blauw, koud, rood, warm, geel, vrolijk]
- Wat zou bijvoorbeeld dat gele rondje kunnen zijn? Waar lijkt het rode vierkantje op?
 - [een zon, een bus, een schakbord]
- In het geval van het laatste schilderij: Wat doen deze mensen? Waar zijn ze?
- Hoe denk jij dat dit schilderij gemaakt is en hoe zag de kunstenaar eruit?
 - [met potloden, klodders verf, liniaal]
 - [is de kunstenaar iemand met grijs haar en een bril of juist iemand met roze haren]

Wassily Kandinsky – compositie VIII¹

¹ Bron: website Kunstvensters 'Hoe Kandinsky abstract leerde schilderen'
<https://kunstvensters.com/2018/05/24/hoe-kandinsky-abstract-leerde-schilderen/kandinsky-compositie-viii/>

Jackson Pollock – compositie 17A²

Henri Matisse – Dans II³

² Bron: website NRC 'Grootste kunstverkoop ooit: 500 miljoen voor twee doeken'

<https://www.nrc.nl/nieuws/2016/02/19/grootste-kunstverkoop-ooit-500-miljoen-voor-twee-doeken-a1405096#photo>

³ Bron: website Art Salon Holland 'Een schilderij op de grens van figuratie en abstractie'

<https://www.artsalanholland.nl/meesterwerken/henri-matisse-dance>

Opdracht 3 – Met het hele lichaam verven en dansen

Werkvorm	Spelvorm
Activiteit	Fantaseren, bewegen, luisteren
Waar	In de speelzaal of in de klas (tafels aan de kant is fijn om vrijer te bewegen)
Nodig	Muziekinstallatie en muziek van Dadodans
Duur	15 tot 20 minuten
Muziek	'Buleria' of 'Finale'

Drup, spetter, klets... bewegend door de ruimte verspreiden de kinderen denkbeeldige kleuren verf door de ruimte. In deze oefening bewegen de leerlingen zich als een kunstenaar, voortgedreven door verschillende kleuren en vormen uit hun eigen fantasie.

Kleurendans

Ga met de kinderen in een kring staan, vraag aan een kind welke kleur zij mooi vindt. Doe vervolgens met alle kinderen alsof je deze kleur op je handen smeert. Ieder ontdekt op haar eigen plek wat kleur met haar handen doet. Gaan je handen er snel of langzaam door bewegen? Draaien ze rondjes of bewegen je handen juist heel vierkant? Bewegen ze schokkend of vloeibaar? En wat gebeurt er als jullie een andere kleur op je handen smeren? Zorgt dit ervoor dat de bewegingen van je handen veranderen?

Onzichtbare sporen in de ruimte

Voor het volgende onderdeel van deze opdracht vertel je de kinderen dat hun handen kwasten zijn. De vloer, de muren en zelfs de lucht zijn gemaakt van grote vellen wit papier en de kinderen mogen alle vellen papier met hun handen verven. Als je de muziek aan zet kan het verven beginnen en mogen alle kinderen vrij door de ruimte bewegen. Zodra de muziek stopt, moeten de kinderen stilstaan. Ga verder met andere kleuren en smeer ze op verschillende lichaamsdelen: armen, schouders, billen, buik, benen, voeten, nek, kortom het hele lichaam. Wees creatief in het kiezen van lichaamsdelen, zo kan een teen, het hoofd of de neus ook een kwast zijn. Laat de kinderen op de muziek vooral experimenteren met het gebruik van de ruimte. Laat ze de gehele zaal gebruiken om een prachtig schilderij te 'verven'.

Vragen die tijdens of na afloop van de oefening gevraagd kunnen worden

- Met welk lichaamsdeel kun je dunne lijnen maken?
- Met welk lichaamsdeel maak je dikke strepen?
- Met welk lichaamsdeel kun je het beste cirkels of stippen maken?
- Met welke kleuren heb jij geschilderd en waarom heb je die kleur gekozen?

Op de dag van de voorstelling

Het kijken van een voorstelling in de gymzaal of in het theater is best spannend. Het zou voor veel kinderen de eerste keer kunnen zijn dat ze een dansvoorstelling gaan zien. Het is belangrijk om hierbij stil te staan en de kinderen inhoudelijk voor te bereiden op de voorstelling.

Dit kun je bijvoorbeeld doen aan de hand van bovenstaande opdrachten, maar ook door van tevoren praktisch te bespreken wat er straks gaat gebeuren. Vertel de kinderen dat jullie straks gezamenlijk naar de gymzaal of naar het theater lopen. Zorg ervoor dat iedereen naar

de wc is geweest zodat de kinderen niet tijdens de voorstelling hoeven. Als jullie zijn aangekomen in de zaal of het theater gaan jullie 40 minuten naar een voorstelling kijken. Het is fijn om de kinderen te vertellen dat het af en toe een beetje donker kan worden en dat het zou kunnen zijn dat er af en toe harde geluiden klinken. Door de kinderen hier vooraf over te informeren zullen ze dit waarschijnlijk minder eng vinden.

Theater afspraken

- ✓ Je bent op tijd aanwezig
- ✓ Ga voor de voorstelling naar de wc, dat kan niet meer tijdens de voorstelling
- ✓ Laat alle jassen buiten de zaal in de garderobe (tenzij vooraf anders afgesproken)
- ✓ Mobiele telefoons uit
- ✓ Tijdens de voorstelling mag je reageren op wat je ervaart, bijvoorbeeld als het spannend of grappig is. Zorg ervoor dat je de danseres en de medekijkers niet stoort en reageer het liefst een beetje zachtjes.
- ✓ Na afloop van de voorstelling mag je klappen als een bedankje voor de artiesten.

Na de voorstelling

Na de voorstelling is het goed om stil te staan bij wat de kinderen ervaren hebben. Geef de kinderen de ruimte om over de voorstelling na te praten. Hieronder staan twee opdrachten om dit in een gestructureerd gesprek en een actieve opdrachtvorm te doen. Help de kinderen om hun ervaring, emoties en verbeelding te verwoorden en help hen via de opdrachten verdieping in de verbeelding te zoeken.

Opdracht 4 – het gesprek na de voorstelling

Werkvorm	Onderwijsleergesprek
Activiteit	Reflecteren
Waar	In de klas
Duur	10 tot 15 minuten

Voer met de kinderen een gesprek over wat zij ervaren en gezien hebben tijdens de voorstelling. Ga tijdens het gesprek uit van hetgeen de kinderen gezien hebben en wees je ervan bewust dat iedereen het op zijn eigen manier beleefd heeft. Wederom is elke beleving waardevol!

Vragen die richting kunnen geven aan het gesprek

- Wat heb je gezien?
 - [hoe zag het decor eruit, wat lag er op de vloer, wat had de danseres aan?]
 - [welke kleuren en vormen heb je gezien?]
 - [welke geluiden heb je gehoord?]
 - [wat voelde je bij het zien van de kleuren, vormen of het geluid?]
- Wat vond je grappig, of juist spannend?
 - [wat gebeurde er toen?]
- Kun je de danseres omschrijven?
 - [hoe zag ze eruit?]
 - [hoe bewoog de danseres?]
- Waar moest je tijdens de voorstelling aan denken?
- Wat ga je thuis vertellen over de voorstelling?

Opdracht 5 – tekenen en spelen met muziek

Werkvorm	Opdrachtvorm (actief)
Activiteit	Tekenen, luisteren, bewegen
Waar	In de speelzaal of in de klas (tafels aan de kant is fijn om vrijer te bewegen)
Nodig	• Muziekinstallatie en muziek van Dadodans • Grote vellen papier (A4 kan eventueel ook) • Waskrijtjes en/of potloden in verschillende kleuren
Duur	15 tot 20 minuten
Muziek	Tapdance, Buleria of Finale

Geef ieder kind een stuk papier en verdeel het papier in drie gelijke vlakken (met krijt of door het papier te vouwen). Leg indien mogelijk de papieren op de grond zodat de kinderen zich vrij voelen om tijdens het tekenen te bewegen. Als dit niet mogelijk is kunnen ze aan hun tafel gaan staan in plaats van zitten. Laat de kinderen alle drie de verschillende muziekstukken horen (Tapdance – Buleria – Finale) en benoem dat de drie muziekstukken verschillend van aard en verschillend van sfeer zijn. Vertel de kinderen dat zij voor ieder muziekstuk een ander vlak en een andere kleur krijt/potlood mogen kiezen. Bij ieder muziekstuk maken de kinderen een andere tekening. De muziekstukken zijn best lang, als het te lang duurt kun je zelf bepalen of je de muziek eerder wilt stoppen. Bespreek met de kinderen de verschillende tekeningen die zij gemaakt hebben in relatie tot de sfeer in de verschillende muziekstukken.

Credits van KLeuR+

Voorstelling

Concept	Gaia Gonnelli
Choreografie	Gaia Gonnelli i.s.m. Candela Murillo
Dans	Candela Murillo
Vormgeving	Tessa Verbei
Lichtontwerp	Ellen Knops
Techniek	Babsie van Alderen

Gezelschap

Artistieke leiding	Gaia Gonnelli
Zakelijk leiding	Lisa Donia
Productie	Annejon Okhuijsen
Publiciteit	Britt van Klaveren
Verkoop	Theaterbureau Frontaal

Lesbrief

Inhoud	Gaia Gonnelli
Foto's	Ben van Duin
Afbeeldingen	Zie links per afbeelding

KLeuR+ is een productie van Dadodans, mede mogelijk gemaakt door: *Amsterdams Fonds voor de Kunst, Fonds Podiumkunsten, Stichting Janivo*

Voor meer informatie en contact kun je terecht op onze website, Facebook of Instagram:

<https://dadodans.nl/>

<https://www.facebook.com/dadodans/>

https://www.instagram.com/dadodans_

Wij wensen jullie veel plezier bij KLeuR+!

Alle rechten voorbehouden. Copyright © 2020.

Niets uit deze uitgave mag zonder vooraf schriftelijke toestemming van Dadodans openbaar verspreid worden.